

ΑΡΒΥΛΑ

αρβύλα η [arvíla] [O25](#) : 1.είδος στρατιωτικού υποδήματος με κορδόνια, που το ύψος του φτάνει περίπου ως το μέσο της κνήμης και που συνήθ. φοριέται μαζί με τη φόρμα εργασίας. 2. (ειρ.) άκομψο, χοντροκαμωμένο παπούτσι.

[λόγ. < αρχ. *ἀρβύλη*(η) μεταπλ. -α με βάση τον πληθ. *αρβύλαι* ίσως κατά το *μπότα*]

Λεξικό της κοινής νεοελληνικής

ἀρβύλη[ϋ], ἢ, δυνατό και ανθεκτικό υπόδημα που έφτανε πάνω από τους αστραγάλους και το φορούσαν οι αγρότες, οι κυνηγοί, οι οδοιπόροι, οι ταξιδιώτες, σε Αισχύλ., Ευρ. (άγν. προέλ.).

H.G. Liddell & R. Scott - Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

ΠΑΡΕΤΥΜΟΛΟΓΙΕΣ

Στον πληθυντικό το συνταντουμε και ως «**τα αρβυλα**» παρεξηγηση από τα ΑΡΒΗΛΑ περιοχή της Περσίας. Η μάχη στα **Άρβηλα** (γνωστη ως μάχη των Γαυγαμήλων) η τελευταία, μεγαλύτερη και πιο αποφασιστική μάχη του Αλέξανδρου Γ΄ Μακεδόνα κατά του Δαρείου Γ΄ Κοδομανού το 331 π.Χ. , χάρη στην οποία ο Αλέξανδρος έκαμψε την τελευταία αντίσταση του μεγάλου βασιλέα στην πορεία του για την κατάληψη της αυτοκρατορίας των Αχαιμενιδών

wikipedia.org

Θυμηθητε το ποιημα του Καβαφη

Στα 200 π.Χ.

Έτσι, πλην Λακεδαιμονίων στον Γρανικό·
και στην Ισσό μετά· και στην τελειωτική
την μάχη, όπου εσαρώθη ο φοβερός στρατός
που στ' Άρβηλα συγκέντρωσαν οι Πέρσαι:
που απ' τ' Άρβηλα ξεκίνησε για νίκη, κ' εσαρώθη.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ

Πιθανώς δάνειο από κάποια ανατολική γλώσσα.

Pierre Chantraine - Dictionnaire Etymologique de la langue Greque

ΠΑΡΑΓΩΓΑ

Άρβύλη (η). χοντροκαμωμενο παπούτσι μεχρι τον αστράγαλο. Σε χρηση από τους στρατιώτες, ταξιδιώτες, κυνηγους, αγρότες, μερικές φορές από γυναίκες.

Απαντα και ως **άρβυλίσ** . Επιθ. **άρβυλικός** ", με τη μορφή της« άρβύλης.

Το Λήμμα του Ησύχιου **Άρβύκη** πρέπει να διαβάζονται **άρβύλη**.

Επιπλεον **κατάρβυλος** αυτός που φθανει μεχρι το υποδημα, ο ποδήρης, και κατά τον Ησυχιο **καθάρβυλος** χλανίς (αν και ψιλουται).

αρβύλα

Η φραση του Ησυχίου **άρμυλα** υποδήματα Κύπριοι, αν δεν είναι λαθος αντιγραφής, μπορεί να θεωρηθει τροπη του **άρβύλη**. Με επιδραση από το **αρμόζω**.

Pierre Chantraine - Dictionnaire Etymologique de la langue Greque

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΑ

Λατινικα: καλλιγια και καμπαγια βλ.λ.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Οι Έλληνες στρατιώτες μέχρι τα τέλη του '60 φορούσαν αρβύλες με **ντοκ** ^(εικ.1) **προκαδούρα** και **πέταλα** ^(εικ.2) θλιβερό κατάλοιπο από τα ευζωνικά τσαρούχια. Αργότερα κυκλοφόρησαν μονοκόμματα αρβύλες τύπου Βερμαχτ ^(εικ.3). Είχαν τεραστία κορδόνια γενικώς δυσεύρετα. Όταν σου κόβονταν κάποιο κορδόνι σηκωνόσουν τη νύκτα και έκλεβες από τις αρβύλες κάποιου άλλου συστρατιώτη σου. Τα περί θαλαμοφύλακος μύθος! Το πρωί με το εγερτήριο εφαρμόζεται το «**ο κλέψας του κλέψαντος**» Οι νέες αρβύλες διέθεταν και μεγάλη **γλώσσα**. (πβ. τη φράση **έχει μια γλώσσα σαν παπούτσι** δηλ. είναι πολυλογάς και συνηθέστερον πολυλογού ή έγινε η γλώσσα μου παπούτσι δηλ. πρήστηκε ή ερεθίστηκε σαν τη γλώσσα του παπουτσιού)

Το μπατζακι του παντελονιου επρεπε να μπαινει μεσα στην αρβυλα. Από το σηκω-κατσε όμως καποτε εβγαινε και περιέπιπτες εις το εγκληματικον αμαρτημα περιγραφομενο ως έξης «**διοτι εφερε τα ακρα της περισκελιδος του εκτός των αρβύλων**». Για να αποφυγουν τη βεβαιη καμπανα¹, τα φανταρακια φορουσαν λαστιχακια, πανω στην καλτσα και «στριφωνα» τα ρεβερ μεσα στο λαστιχο. Αν σε επιανε καποιος παρατηρητικος ΕΣΑτζης δεν γλυτωνες την βαρύτερη καμπάνα (λόγω του ενυπαρχοντος δόλου).

ΦΡΑΣΕΙΣ

Ράδιο αρβύλα, φήμες, ειδήσεις που κυκλοφορούν πλατιά, αλλά που δεν προέρχονται από επίσημη ή αξιόπιστη πηγή.

Ετυμολογία: Φυσικά η φράση ξεκίνησε από το στρατό. Από την **αρβύλα** ονομάστηκε, κατά συνεκδοχή, ο απλός στρατιώτης, ο **φαντάρος**, ο πεζικάριος. Ο **φαντάρος** είναι ο μόνος που φορούσε **αρβύλα** με την στολή «εξόδου». Εξ ου και το τραγουδάκι

Φαντάρος περνά
Αρβύλα βρωμά

¹ Βλ. Διαπομπευση οπου καμπανα = κληση για τη διαπομπευση και κατ'επεκτασιν ποινη

αρβύλα

Κάλτσα μυρίζει
και κώλος σφυρίζει

Ο φαντάρος είναι η *τελευταία τρυπά του ζουρνά* και οι πληροφορίες που διαθέτει είναι αναξιόπιστες γιατί προέρχονται από διαδόσεις μεταξύ των συναδέλφων του.

Με τη φράση "*Ράδιο Αρβύλα*", ονομάστηκε μια δημοφιλής εκπομπή της τηλεόρασης, που σατιρίζει την πολιτική, κοινωνική και τηλεοπτική ελληνική πραγματικότητα με το δικό της, μοναδικό τρόπο. Η φράση προϋπήρχε στην στρατιωτική αργκό : ως *Ράδιο-Αρβύλα* θεωρείτο μυθικός σταθμός εκ του όποιου εκτοξεύονται οι πάσης φύσεως φημολογίες. (πχ. Θα χαρίσει ένα μήνα θητείας).

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι ταῦθ', ὑπαί τις **ἀρβύλας**
λύοι τάχος, πρόδουλον ἔμβασιν ποδός.

Λουπόν, βρητε τρόπο, γρήγορα, κάποιος σκλαβος η παρομοιος να λυσει τις ἀρβύλες, που φορω

Αισχύλος, Αγαμέμνων, 944

ΣΣ:Οι **αρβύλες** αξιωματουχων που γυριζουν από εκστρατειες είναι κατα κανονα λασπωμενες. Καθηκον καποιου δουλου είναι να τις λυσει. Η εργασια θεωρειται ταπεινωτικη για ελευθερο ανθρωπο. Γι αυτό ο Ιωαννης (ο Προδρομος ή ο αποκεφαλιστής) ελεγε, συμφωνα με τα Ευαγγελια:

*και εκηρυσσεν λεγων ερχεται ο ισχυροτερος μου οπισω μου ου **ουκ ειμι ικανος κυνας λυσαι τον ιμαντα των υποδηματων αυτου***

Μάρκος, 1:7

*απεκρινατο λεγων πασιν ο ιωαννης εγω μεν υδατι βαπτιζω υμας ερχεται δε ο ισχυροτερος μου **ου ουκ ειμι ικανος λυσαι τον ιμαντα των υποδηματων αυτου** αυτος υμας βαπτισει εν πνευματι αγιω και πυρι*

Λουκάς, 3:16

ο οπισω μου ερχομενος ου ουκ ειμι **αξιος ινα λυσω αυτου τον ιμαντα του υποδηματος**

Ιωάννης, 1:27

Δηλ. εγω δεν ειμαι καν δουλος του Ιησου, δεν μπορω να τον βαπτισω. *Κουβέντα να γινεται γιατι αμεσως μετα τον βαπτισε.*

μάρπτει δὲ χερσὶν ἠνίας ἀπ' ἄντυγος,
αὐταῖς ἐν ἀρβύλαισιν ἀρμόσας πόδας.

Πηρε τα ηνία από το άρμα και φόρεσε τις αρβύλες.

Ευριπίδης, Ιππόλυτος, 1189

αὐταῖσιν **ἀρβύλαισιν** ἀρμόσας πόδα

Ιπποκράτης, ο De articularis, 62

αρβύλα

Δεν περάσαν λίγες μέρες
Κι οι θαυματουργές μας σφαίρες,
Το τσαρούχι, κι η αρβύλα²
κάναν στον Μπενίτο νίλα

Στίχοι: Μίνως Μάτσας, Μουσική: Σπύρος Περιστερης, Μάρκος Βαμβακάρης

---

² αρβύλα =το πεζικό ενώ το τσαρούχι, οι εύζωνοι που λέγονταν και «το ευζωνικό»